

LEPOZNANSKI LIST.

Leto IV.

NA DUNAJI 15 DECEMBRA 1878.

List 24.

Življenje ni praznik.

Cvetočega lica cvetočih ti let
 Zdaj prve korake namérjaš med svet, —
 Nastlali na stezo so pisan ti cvet.
 Po poljskih cveticah ti žive cvetice
 Te spremljajo žénina mlade družice,
 In svátov prijateljskih radostni roj
 Vstop prvi v življenje praznuje zdaj tvoj.
 In tebe — pač moti te cvetje na poti —
 Veselje vesolno se tudi poloti?
 Ne čutiš (naj sërca ne vara te čut!)
 Da v h o d le v življenje je s cvetjem posut?
 Ne slutiš, da cvetje na stezo nastlano
 Le ternje zakriva, da zvene ti rano?!
 Prijatelj, ne bodeš za zlo mi uzél
 Resnobne besede na praznik vesel:
 Ni praznik, predragi mi, naše življenje,
 Življenje naj bode ti delaven dan;
 Od zore do mraka rosán in potán
 Ti lajšaj in slajšaj človeško terpljenje.
 Ne pláši se znoja, ne straši se boja,
 Saj moško dejanje krepuje možá,
 A pókoj mu zdrave moči pokončá;
 Dejanje mi ljubi in boj se pokoja.
 Dolžán ni samo kar veleva mu stan,
 Kar more to mož je storiti dolžán!
 Na delo tedaj, ker resnobni so dnovi!
 A delo in trud ti nebó blagoslóvi!

X. Gregor

Sodnikovi.

XXIV.

Snoči pa je slan'ca pala
Na zelene travnike....

Samo té dve verstici prelepe narodne pesmi začuj in otožnost ti obsenči radostno dušo. Ali ni pa tudi zares žalosten pogled: mlada narava, katero je v cvetju zamorila strupena slana! Mlado zelenje, ki je bilo sinoči še tako zdravo, krepko in veselo, kako velo, začernelo visi po drevji, po germovji; zvončki, jagelci otožno povešajo glavice; tiči prej tako glasno veseli, letajo zdaj pobiti po vejah, peti se jim noče! Terdega serca mora biti, kogar bi ne ganil ta pogled. Človeku se zdi, kakor da bi kaj takega nesmelo biti, prava mačeha se mu vidi narava, ki skerbi tako za svoje otroke; on sam se čuti tako osamljenega, tako nesrečnega na svetu; in da solnce ravno zdaj tako lepo, tako veselo sije z jasnega neba doli na vso to nesrečo: to je pravo bridko zasmehovanje!

Ali če je že to žalostno, kolikanj žalostneje še je videti žalujočo, poterto družino, kateri je nemila smert gospodarja, očeta vzela! ženo videti, ki žaluje po možu, otroke, ki zastoj poprašujejo po svojem očetu! Tak pogled je čakal mladenciča, ki se je vesel, nadpoln vračal domov iz tuje dežele. In ta nesrečna družina je bila njegova družina; ta žalostna žena je bila njegova mati; ta bleda, objokana devica in ta zbegana deklica bili ste mu sestri; ta deček, ki je pobit, plašan lazil po hiši, bil je bratec njegov! In smert, ki je v toliko nesrečo pogreznila to družino, ta smert ni bila navadna, naravna, katera prej ali slej nam pride vsem, kar nas je mati rodila.

„Prepozno“!

To je bila edina beseda, s katero je sprejela mati svojega sina.

„Vse vem, mati“! odgovori ji on; in ko bi ji tudi tega ne bil rekel, žalostno obličje njegovo je dovolj kazalo materi, da mu ni treba pripovedovati, kaj se je zgodilo.

Ko je bila Liza svojega moža mertvega zagledala, ko ji je ležal bled in terd na postelji in ona je čula poleg njega, ko so ga potem nesli za zmerom iz hiše, koliko je sirota tedaj preterpela! ali solze ji ni bilo v oko, jokala ni in glasno žalovala. A ko je zdaj zagledala svojega sina, ko ji je prišla iz dna persi obupna beseda: prepozno! začne se žena tresti in kerčevito ihteti, in čez nekaj časa se ji vdere iz oči potok blagodejnih solzâ doli po bledih licih; dušek je bila našla notranja bolečina.

Dolgo časa je glasno jokala. Sin je ni tolažil; tudi njemu so se začele persi vzdigovati, vendar zadušil je jok, ki mu je silil iz tesnega gerla. Kaj je hotel tukaj? Pomoči ni bilo in tolaženje bi bilo le še bolj razdražilo notranjo bolelost. Tu ni mogel pomagati, ali nekje drugje je mogel, in hotel je tudi, kar najprej mogoče, prej ni imel miru.

Mlademu Sodniku je bilo hipoma vse jasno, ko je slišal o smerti očetovi, o Zplotniku in kaj se je zgodilo Seljanu. Vedel je, kaj je gnalo v smert njegovega očeta, prepričan je bil, da posteni Seljan po nedolžnem zanj terpi. Njega rešiti bila je njegova prva misel. Za roko prime mater rekoč:

„Zdravi, mati, skoraj se vernem“.

Žena ga pogleda sê solznimi očmi :
 „Sin, Bog nas je zapustil, bodi zdaj
 ti oče zapuščenim sirotam“!

„Mati, če vam more to biti nekoliko
 tolažbe v toliki nesreči: za otroke bo-
 dite brez skerbi. Bog mi je dal toliko,
 da bomo lahko kje v kakem kotu po-
 zabljeni mirno živeli“.

Nato urno otide.

Znance in prijatelje je srečaval na
 svojem potu k okrajnemu oblastvu: gle-
 dali so ga in pozdravljali, on ni besede
 izpregovoril z nikomur.

Malo časa potem je stal pred okrajnim
 glavarjem. Brez okolišev ga ogovori:

„Gospod! Nedolžnega moža imate v za-
 poru“!

„Seljana menite, kaj“?

„Dà, Seljana, gospod! Vi mu gotovo
 nočete delati krivice“.

„Je li mož kriv ali nedolžen, to se
 mora še le pokazati; stvar je v pre-
 iskavi“.

„Preiskave strašno dolgo terpê, zlasti
 nedolžnemu človeku: dovolite, gospod,
 da vam jaz pomagam, zato sem prišel“.

„Kaj menite? ali veste kaj gotovega?
 govorite“!

„Ne tako, gospod! dovolite, da smem
 k njemu v zapor. Mož bi lahko izpričal
 svojo nedolžnost, ako bi hotel govoriti.
 Jaz ga hočem omečiti, gospod, da bode
 govoril, mora govoriti. Predno preteče
 pol ure, bode vam vse jasno in Seljan
 bo prost“.

Gospod glavar je majal glavo; kaj ta-
 kega se mu ni bilo še nikoli zgodilo,
 odkar je uradoval. Slednjič mu reče:

„Če vam dovolim, česar me prosite,
 to se umê samo ob sebi, da smete samo
 v pričo mene govoriti z njim“.

„V pričo vas bi mož ne govoril“.

„Ni da bi moral biti ravno jaz, tudi
 kedó drug bi smel biti z vama; samega
 vas ne smem pustiti k njemu“.

„Če je tako, potem vidim, da sem
 zastonj prišel, da sem zastonj poskušal
 rešiti nedolžnega človeka“.

Bridko je govoril té besede; gospodu
 je bilo hudó, poznal je in čislal mlade-
 niča. Prijazno mu reče:

„Zal mi je, da moram tako ravnati,
 ali postava je ostra“.

Mladi Sodnik še enkrat poskuša:

„Gospod! imejte usmiljenje z menoj,
 saj mendâ veste, kaj se nam je zgodilo!
 ali hočete, da naj obupam, da naj — —
 Vse bi lahko zdaj storil! Jaz ne morem
 na vesti imeti krivice, ki se godi temu
 poštenemu možu; ali jo hočete imeti vi?
 V svoji oblasti me imate, storite z mano
 kar vam drago, ako pride kaj napačnega
 iz tega. Rekel bi, da vam dajem svojo
 glavo v zastavo, ali to vem da ni nič;
 nate, vzemite to za poroštvo“.

Rekši položi predenj polno listnico.
 Uradnik mu jo dá nazaj rekoč:

„Ni treba! jaz vam verujem in za-
 upam, ali — — Vendar: Matija Sodnik!
 veliko zaupanje vam hočem izkazati;
 upam, da se ne bodem motil“!

Nato pozvoni slugi. Ko ta pride,
 veli mu:

„Peljite tega moža k Seljanu“! — —

Prepočasi je stopal stari sluga mlade-
 niču. Ko slednjič vrata zaskripljejo, ko
 zagleda Matija starega dervarja, ki je
 sedel sključen na klopi, stoji nekaj časa
 molčê, potem mu reče z žalostnim
 glasom:

„Zakaj ste tukaj, oče“?

Seljan vstane ter mu gre naproti:

„Oče mi praviš, Matija? takemu člo-
 veku oče? Premisli, kako govoriš, Ma-
 tija“.

„Še enkrat vas prašam: Zakaj ste tukaj, oče“?

„Zakaj sem tukaj? Čudno vprašanje! Vsak otrok, vsaka stara ženica v tergu vé, zakaj je stari Seljan zapert; in ti bi edini ne vedel? Kâ te niso vsi obsuli takoj, ko so te zagledali, in ti pravili, kaj sem storil? Če si hotel samo to vedeti, ni ti bilo treba sem hoditi“.

„Oče, jaz se ne pečam za to, kaj ljudjé govoré; tudi ne prašam vas, česa vas dolžé. Prašam vas samo, zakaj molčíte, zakaj ne govoríte resnice“!

„Kaj praviš, Matija? Uganke niso za staro glavo. Zdaj pa jaz tebe nekaj prašam: ali si bil doma, Matija“?

„Vse vem, vse vem, oče“!

„Kaj torej iščeš tod? doma ti je dovolj skerbi; pusti me in pojdi, mene ni škoda“!

„Zakaj ste tako terdovratni, zakaj se sami krivega delate“?

„Kedó zlomka ti pa pravi, da se sam krivega delam! Kaj meniš, da sem sam prišel in rekel: Zaprite me, to in to sem storil“!

„Če tudi tega niste rekli, ali vi molčíte, ko vas dolžé, lahko bi govorili, eno samo besedo — in oproščeni ste“.

„Kakóva je tista sama beseda? Ti ne veš, kaj govoriš, mladič“!

„O predobro vem, kaj govorim; težko mi je, ali govoriti moram. Zakaj ne rečete: jaz nisem bil, ta je bil“?

„Kedó“?

„Naš oče“!! — —

V tem hipu skoči Seljan proti njemu, kakor da bi mu hotel usta zamašiti z roko.

„Kaj govoriš, človeče“!

„Rečena je strašna beseda“!

Seljan je videl, da mu nima kaj prikrivati več; a vedel ni, da je mladi

Sodnik samo slutil resnico, da je hotel samo poterjenja od njega.

„In ko bi bilo res, kar praviš, ali tebi pristoji tako govoriti? ti me siliš, da naj izdám, ovadim tvojega očeta? Lep sin si ti, da ti je tako sveto tvojega nesrečnega očeta ime! Zakaj ne greš sam ter ga ovadiš? Če si že ti tak, ne sili me, da naj bodem jaz tudi“.

„O vi ne veste, kako mi je hudó, da moram tako ravnati; ali drugače ne morem. Pustiti ne smem, da bi vi po nedolžnem terpeli za družega, bodi si tudi za mojega očeta. Resnica mora na dan“!

„Matija! ker je že tako, govoriva pametno, moško besedo! Poglej me! kaj meniš, koliko let mi bo še živeti? Kaj me še čaka dobrega na svetu? Trudil sem se in ubijal vse svoje žive dni, zakaj mi ne privoščiš, da si tu odpočijem; kaj mi pa je huđega tukaj“?

„Ali sramota, sramota“!

„Ej pústi jih naj govoré, dokler se jim ljubi; kader se bodo naveličali, bodo že molčali. Sramota! Saj ravno zato sem in hočem biti tukaj, da ne bode sramote. Kaj meni sramota? Ali vaša hiša, mati tvoja, ti, brata, sestri — vašega do zdaj čistega imena naj se ne prime ruja. Mirni in spoštovani živite in spomnite se časi starega Seljana, ki ni napačen človek, ali ga pa tudi pozabite. Siliš me, da naj govorim; dobro! govoril bodem torej, če tudi ne, kakor ti hočeš; dozdam sem tajil, zdaj hočem očitno reči, da sem kriv“!

„Ko bi mene ne bilo! Dejte, potem bom pa jaz tudi govoril! Vas ni škoda, pravite; dobro! Ali ste sami? nimate-li žive duše na svetu, za katero ste dolžni skerbeti? Kaj hočete zapustiti svoji hčeri, če ji še nočete ohraniti dobrega imena?“

Kaj naj počne Jerica, nboga sirota? Zanašate se name; ali kedó vam je porok, da se ne premislim tudi jaz? Težko je možu živeti z ženó, ki ima takega očeta**!

Nič odgovora! Globoko zamisljen je stopal Seljan po ječi. Matija je videl, da mu je pravo struno zadel; prigovarjal mu je dalje:

„Ne mislite na nas; mi moramo prenašati svojo nesrečo; otroci morajo terpeti za svojega očeta, tako je na svetu! Vendar storiti hočem, kar mi je mogoče; prodati mislim domačijo, zapustiti z vso družino ta kraj ter naseliti se kje daleč od tod, kjer nas živa duša ne pozna. Še prej pa hočem poravnati očetovo krivico, kolikor mi je moči. — Čas poteka, odločite se, oče; pomislite, da ne govorim sam, z mano vred govori in vas prosi nedolžna sirota: imejte usmiljenje sè svojim otrokom**!

„Pregovoril si me, premagal, Matija; storiti hočem, česar sem prej mislil, da nikedar ne storim, ko bi tudi moral v sramoti, v ječi končati svoje stare dni. Ali je prav ali ne, ti glej**!

Na to mu poda roko. Matija ga zapusti z olajšanim srcem. Malo časa po tem sta Seljan in Matija stala pred okrajnim glavarjem. Seljan je povedal na zapisnik, kar je bilo potrebno, da se stvar pojasni. Izustilo njegovo je bilo tako verjetno, tako naravno, da ga je okrajni glavar, ki je bil že sam začel slutiti resnico, izpustil brez pomiselka.

Ko je bilo to končano, oberne se Matija k uradniku rekoč:

„Gospod! Še nekaj me teži; jaz nisem učen človek, zato ne vem, kako naj storim, da bode prav; ali vest mi vleva, da moram nekaj storiti. Gospod! naš nesrečni oče so se pregrešili; sto-

pili so pred višjega sodnika — da bi jim bil milostljiv! Jaz sem dolžan storiti, kolikor morem, da bode lajše njihovi duši. Náte, gospod, vzemite kar imam pri sebi in naredite s tem, kakor se vam zdi, naj bode ubogim na korist, ali kakor se vam vidi**.

Ginen mu odgovori gospod, da po postavi tega ni dolžan; prigovarja mu, da naj spravi denar z mirno vestjo, ali mladi Sodnik ne odjenja. Slednjič shrani denar in mu dá poterdilo, da ga je prejel; potem obema prijazno roko podá.

Reči pač ne moremo, da sta Matija in Seljan takoj potem, zapustivši neprijazni kraj, vesela stopala po tergu; veselje to ni bilo. Vendar nekako olajšana sta bila oba. Matija si je bil v svesti, da je prav storil, in stari Seljan se je vsaj v tem trenotji, ko je zopet dihal prosti zrak, čutil kakor da se je zbudil iz težkih sanj.

Konec.

Bilo je dve leti po tem. V tergu se je bilo mnogokaj izpremenilo. Sodnikovi so bili prodali svoj dom ter preselili se, nihče ni prav vedel kam. Nekaj časa so teržani govorili o Sodniku in Zaplotniku, nekateri so slutili resnico, gotovega ni nihče nič vedel. S časom je potihnila govorica; čas že skerbi, da pride vedno kaj novega na versto, da ne praznujejo stare in pač tudi mlade čeljusti.

Gospá davkarica je lovila tako dolgo, da je vjela najprej Olgi nekega mladega uradnika za moža, potem Ireni novega učitelja. Srečo želimo obema in upajmo, da bodeta znala oba v strah prijeti vsak svojo ženo. Za zajca na mizo ob godovih in praznikih jima bode tast skerbil, in gospa davkarica za dobre svete, kader jih bode

treba in ne. Da bi le smela oba sè svojim tastom zahajati v veselo družbo, ki se shaja kakor nekedaj vsak teden pri Korenu!

Na Brezarjevem domu ni bilo zdaj več tako tiho in mirno kakor nekedaj. Stara Brezarica je pestovala malega kričača, gospodinjstvo je bila prepuščila mladi snahi — Ani Sodnikovi. Za Brezarja se nam ni bati: dobro bo gospodaril in srečno živel sè svojo družino, ako ne bode kake posebne nesreče, katere ga Bog varuj!

Take sreče ni bilo na Seljanovem domu. Starček je dervaril ko prej, in v koči njegovi je sedela pri malem okenci Jerica ter pridno sivala. Malo obledela je bila res, in tudi bolj tiha je bila, ali tožila ni nikoli ne očetu, ne drugemu nikomer, da se čuti nesrečno. Zdaj pa zdaj je pač tudi z rosnim očesom pogledala preko cvetic, ki so ji na okenci cvele v pisanih posodah, ven na stezo, na cesto, ki je držala v terg, od tod v mesto in iz mesta Bog vé še kam!

In ko so ji neko popoldné zopet tako pogledi nehotoma uhajali iz tihe sobice, glej, kar ti priderdra voz po cesti. Deklici začne utripati serecé, sama ni vedela zakaj; voz zavije proti hišici in malo trenotij potem sta bila dva srečna mlada človeka v stari dervarjevi koči.

Ko se je Seljan vernil na večer ter zagledal voz pred svojo hišo, ugenil je takoj, kaj pomeni ta nenavadna prikazen. Jerica mu priskače naproti ter se mu oklene vratú „pol smehá, pol joká“. Matija ni skakal, to se vendar moškemu ne spodobi, če je tudi srečen snubač; a malo je vendar pospešil korake, da bi berž podal roko svojemu tastu.

„Torej si vendar prišel!“ reče mu Seljan vesel, „saj sem dejal, da ne boš tak!“

Drugi dan se odpeljejo vsi trije v svoje novo prebivališče. Nato veselo ženitovanje in srečen zakon! Liza se je bila pomladila sredi svojih srečnih otrok. Andrejče in Zalka sta veselo kakor nekedaj razgrajala po hiši; stari Seljan je imel z njima mnogo posla. Matija je umno kmetoval in teržil; od dné do dné mu je raslo premoženje; saj mu ga je bilo pa tudi treba za toliko družino, kakoršna je že bila, in Bog vé, kaj še pride! Svojega brata Valentina je vzel k sebi na dom, da mu je pomagal pri kupčiji. Lahkoživega mladeniča je bila spametovala nesreča.

In Nosan? Govorilo se je, da je pobegnul v Ameriko. To je mož pametno storil. Pustimo ga tam, kjer je našlo pribežališče že toliko pótepuhov, morebiti zdaj tudi on tam pošteno živi.

B. M.

Spomini s pota.

Spisal Fr. Poljanec.

II.

Med Savo in Dravo.

(Konec.)

Razgledavši si gornje mesto in njegove največje znamenitosti spustimo se po stermici v spodnje. Ta del Zagreba razpoložil se je na podnožji berdnega sveta ob državni cesti, vodeči od Save do Drave. Ta cesta, v mestu Ilica zvana, glavna je žila spodnjega Zagreba in se naposled razširuje v velik pravilen prostor, terg Jelačića bana. Od te glavne žile odcepjujejo se kakor pokrajne nekatere ulice, ki so pa vse neznatne, razen dveh, treh, ki z Jelačićevega terga ali njegove bližine vodijo proti Savi. Tu je tudi drug lep prostor, Zrinjskov terg, o katerem bomo še pozneje katero rekli. Z Jelačićevega terga nadaljuje se Ilica proti vzhodu v dolgo Vlaško ulico. Že iz tega majhnega črteža je videti, da je dolnje mesto sicer ozko ali jako na dolgo raztegneno, in res imaš od početka Ilice pri svetem Duhu do mitnice konec Vlaske ulice uro hoda.

Dolnje mesto dolgo ni imelo pravega pomena, še le kakih trideset let sem, zlasti pa odkar železnica veže Zagreb z ostalim svetom, jelo se je širiti in napredovati. Ni še tako davno temu, kar so nasred sedanjega Jelačićevega terga, prejsnje „Harmice“ regljale žabe, ko je vzdolž Ilice gnojnica stala v odprtih jarkih, in ko pošteni „purgar“ zvečer ni mogel k sosedu na večerjo brez svetilnice, ker bi sicer bil lahko obtičal v blatu ali si celo zlomil vrat padši v kako jamo. Nekoliko tega mu je ostalo še dandanes. Poleg lepe modérne hiše na tri pode stoji

še tu in tam, sosebno v gornji Ilici, stara pritlična lesenjača, ki je samo zarad lepšega ometana in pobeljena, da se na prvi pogled tekoj ne opazi, kako ji je pri serci. Celó vsa versta hiš na severni strani Jelačićevega terga je malo dostojna tega drugače lepega terga, sosebno slabo pristoji krasnemu spomeniku Jelačića bana, stoječemu sred terga. Zato dela Zagreb na potnika prihajajočega z železnice nekak mešan vtis.

No pri vsem tem je dolnje mesto ne samo najlepší del Zagreba nego tudi samo ob sebi dosti lepo in lepša se vidoma od leta do leta. Kar bi si morebiti človek tu ali tam želel drugače, to vse obilo nadomeščuje njegova nenavadna živahnost, vsled katere ima Zagreb nekaj vele-mestnega. Ako se šečeš po Ilici ali ako izpred kavarne na Jelačićevem tergu opazuješ to živo gibanje in vretje, tudi ob navadnih dneh, ne bi veroval, da si v mestu, ki šteje 20.000 duš. Zagreb je na priliko mnogo živahnije mesto nego Gradec s svojimi 80.000 prebivalcev. O lepem vremenu vré proti večeru vse, žensko in moško, na Jelačićev terg in v Ilico, ki sta Zagrebu to, kar je Beču Graben in Kohlmarkt, dá, imata celó tudi svojo „lepo“ in „nelepo“ stran. To osobitno živahnost dajó Zagrebu tri moske legije, namreč činovniška, vojaška in dijaska. Vsi ti ljudje pohajajo v prostih urah radi po ulicah, a ostali moški, zlasti obertniki in tergovci, ki so že po svojem poslu vezani več na dom, so proti onim

v veliki manjini. Velikomestne so v Zagrebu tudi kavarne in gostilnice, ki se vse, vsaj kar je v resnici lepih, nahajajo v dolnjem mestu, na obeh velikih tergih in v Ilici. Kavarne so glede na prostor, notranjo opravo, množino časopisov, krasno razsvetljava in živahnost povsem enake lepšim beškim, a glede na to, kar ti ponujajo na užitek, so daleč pred njimi. Na isti stopinji je tudi gostilniško življenje. Obojemu je lahko najti razlog v malo prej omenjenih razmerah moškega prebivalstva.

V dolnjem mestu so nadalje zastopani vsi najemni vozovi, tu se nahajajo vse lepše prodajalnice, vse tovarne, vsi tergovski in denarni zavodi in naposled tudi železnica. Tu v dolnjem mestu ima Zagreb svojo bodočnost, tu se lahko širi neomejeno na tri strani.

Središče, rekli bi serce doljnega mesta in po njem vsega Zagreba je Jelačićev terg. Na njem in okolo njega strinja se vsa zagrebska trgovina in ves promet, ki pa ni posebno velik, ker se suče samo okolo domačih potreb. Tu je Zagrebčanom naravno shajališče, ker vse ceste in ulice vodijo na ta terg, ki ima obliko skoro povsem pravilnega pravokotnika. Največ ga krasi prelep spomenik Jelačićev, predstavljajoč tega narodovega ljubljenca jahajočega, z golo sabljo v iztegneni desnici na severo-vzhod kažočega. Hervatje pravijo, da se grozi Madjarom. Spomenik je delo glasovitega umetnika Fernkorna, katerega smert so nedavno razglasili beški časopisi. Zagreb je tako srečen, da hrani v sebi še dva druga umotvora istega umetnika, namreč kip sv. Jurja v bližnjem Maksimiru in Madono, ki se ima postaviti pred stolno cerkev. Nekako čudno pa stoji na oglu terga in Ilice deželna bolnica. Sredi

mesta na najživahnem prestoru pa bolnica! In v bolnici je tudi blaznica. V tihi noči razlega se večkrat krik in javk nesrečnih blaznih po tergu in po bližnji okolici. V zadnjih letih absolutizma zidala se je sicer za drage denarje velika bolnica na savski cesti, ali ko je bila dozidana, rekli so veščaki, da ni za rabo. Veliko zidanje je stalo pote m dolgo prazno, naposled vselila se je vanje tovarna za smodke in tobak. Sedaj se zida uro od Zagreba v Stenjevcu velika deželna blaznica, a bolnica ostaja še zmerom sredi mesta. Zavod škerbujejo usmiljeni bratje ogerske provincije — narod jih zove „palincegerji“, menda po nemški: Barmherzigen. Skoro sami Slovaki in ogerski Hervatje so, ali po svojem mišljenju in vedenju so koreniti Madjari, recte Madjaroni ter bi tudi tu za veliki „Magjarorszag“ radi delali propagando, ko bi ne bila v Zagrebu za ta posel tako nevhvaležna tla.

Po kratki ali lepi ulici Marije Valerije, v kateri nam pred vsem pada v oči krasen židovski tempel, pridemo z Jelačićevega terga na drug še večji in popolnoma pravilen prostor, na terg Zrinjskega. Ta terg je bil še pred desetimi leti in tudi še nekoliko pozneje veliko smetišče zagrebskega mesta, a dandenes je najlepši terg hervaške prestolnice in ob enem najzgovorniši svédok njenega napredka. Že sedaj ga oklepajo verste najlepših hiš, med katerimi se po klasičnem zlogu odlikuje sosebno hiša grofa Burattija, no še lepše bode se povzdignil, ko bodeti doveršeni začeti dve monumentalni stavbi, namreč palača jugoslovanske akademije, kateri so troški odmerjeni na 280.000 gld., in palača sodbena za 150.000 gld. V akademijsko palačo useli se akademija, ki biva sedaj

v Narodnem domu v gornjem mestu, in menda tudi arheološki oddelek deželnega muzeja. V prvi versti je pa namenjena za galerijo slik. Kakor vsem hervaškimi kulturnim zavodom novejšega časa, tako je tudi galeriji slik začetnik Strossmayer, čegar radodarnost, ako bi bilo mogoče, presega celo njegovo rodoljubje. On, ki je osnoval jugoslovansko akademijo, on, ki je postavil temeljni kamen hervaškemu vseučilišču, on, ki sedaj doveršuje divno stolno cerkev v Dijakovu, nespominjajoč mnogih družih njegovih ustanov, on je na svojih potih v središčih lepe umetnosti, zlasti po Italiji in v Rimu za neštete peneze nakupil množino slik in družih umotvorov, katerim je on najboljši poznavatelj. V svojem gradu v Dijakovu ima čuda taci dragocenosti nagomilanih. Toda vsega tega blaga ne kupuje, ne hrani za-se, temveč želi, da si njegov narod, gledajoč dela neumerlih mojstrov, oplemenjuje serca, vnema se za ideale ter se navdušuje za vekovečno lepoto. Zato daruje vse to neizmerno blago svojemu narodu, poklanja ga prestolnemu mestu Zagrebu. I ker mesto nima prostorov, ki bi bili vredni hraniti v sebi tolike zaklade, priskoči zopet prvi in položi 40.000 gld. kot prinesek, da se more zidati tem slikam dostojen hram. In že se zida po črtežih Friderika Schmidta, slavnega beškega arhitekta. Terg ima se spremeniti v park. Že je posajeno vsakoverstno drevje in germovje, a kedar ti nasadi malo ponarastó, imeli bodo Zagrebčani najlepše šetalisče na Zrinjskovem tergu. Domač umetnik, kipar Rendič, ki si je svojimi umotvori celó v Italiji, v Florenci, proslavil svoje ime, ima nalog izdelati v mramoru kipa dveh hervaških slikarjev svetne slave, namreč Julija Klo-

vija in Andreja Meduliča (Schiaivone). Ta dva kipa inata se postaviti v park pred akademijsko palačo. Isti umetnik izdeluje sedaj spomenik na grob prvemu hervaškemu pesniku Petru Preradoviču, ko je že poprej splošno pozornost budil s spomenikom Perkovčevim in z dopersnimi kipi nekaterih slavnih hervaških mož (Frane Kurelca, Dr. Dežmana in dr.).

Predno gremo iz dolnjega mesta, moramo — na kratko vsaj — omeniti narodnega glasbenega zavoda, ki si je pred tremi leti zidal v Gunduličevi ulici svojo hišo. Ta zavod je dosti znamenit in slavi letos petdesetletnico svojega obstanka. V njem podučuje se mladina obojega spola v petji in v igri na glasovir, gosle, vijolončel in razna sopila. Ali duh, ki veje v tem zavodu, Hervatom ni posebno prijazen. Učitelji so večinoma tujci, ki bi na vso silo radi dokazali, da ni narodne glasbe, da je to največja nezmisel. Iz tega zavoda dobil je svet že nekoliko glasovitih opernih pevk, ki pa zunaj v sijajnosti velikega sveta le prerade pozabljajo svoj rod ali se ga celó sramujejo. — Tudi mladi čarobnik na gosli, Krežma, katerega občuduje sedaj ves širni svet, bil je — ako nas ne vara spomin — nekoliko časa pitomec tega zavoda.

Dolnje mesto spada pod župo sv. Marka ter zato nima nobene večje cerkve. Usmiljene sestre, po pokojnem kardinalu Hauliku uvedene v Zagreb, imajo pri svojem zavodu na savski cesti sicer majhno ali lepo in okusno urejeno cerkev. Tudi pravoslavni ali, kakor se sami zovejo, Serbi imajo tik llice svoj hram božji.

Pustivši Jelačićev terg za sebo krenemo čez potok, stópimo še nekoliko korakov navkreber in evo nas na Kaptolu, tretjem delu zagrebskega mesta. Kaptol

je sveto mesto. Tu je pred vsem stolna cerkev, s čelom obernena na zapad, od juga in vzhoda opasana nadbiskupovim gradom, od severa pa zidom biskupovega verta. Škoda za to velekrasno zidanje, da od nobene strani ne more z vsem svojim veličastvom delovati na gledalca, kajti tudi čelo mu prikriva neko prizidano krilo biskupovega grada. V njem se hrani bogata knjižnica, ki je pa tu precej mertvo blago, ker ni javna. Zato se dela na to, da bi se stopila z vseučiliščno, kjer bi gotovo bolje ustrezala svojemu namenu nego na svojem sedanjem mestu. Kakor je bilo že povedano, nahaja se v njej tudi knjižnica našega Valvazorja.

Zagrebska stolna cerkev je biser gotike iz XV. stoletja, sakristija je pa še starejša, menda iz XIII. veka. Ne samo najlepša cerkev hervaška, kar ne bi ravno mnogo pomenilo, nego je izmed najlepših vsega cesarstva, vzporeduje se namreč praški sv. Vida. Res je nerazum nekaterih biskupov in pokvarjen okus nekih graditeljev mnogo na njej in v njej pokvaril. Tem napakam pribrajamo tudi premnoge oltarje in oltarčiče, ki se prav nič ne skladajo s cerkvenim zlogom. No vsi ti in še drugi pogrški izginili bodo v nekih letih. Slavni kaptol sklenil je namreč nedavno veličastni hram sv. Kralja popolnoma popraviti in postaviti v prvotnem krasu. Zidal se bode še drugi stolp, prenovilo se bode čelo in porušilo se bode gori omenjeno krilo s knjižnico. Na terg pred cerkev pride krasen vodnjak z vodometom in nanj Fernkornova Madona. Delo je poverjeno najboljšim rokam, prvemu veščaku in najumnjšemu poznavalcu gotike Fr. Schmidtu, ki ravno sedaj doveršuje ali je že doveršil poprave na dunajskem

hramu sv. Štefana. Slava zagrebškemu kaptolu za ta odlok. Nečuveno bogata in ogledanja vredna je tudi riznica te cerkve.

Tik biskupovega grada in cerkve je vert, ki je bil Zagrebčanom prijetno sprehajališče, toda sedanji nadbiskup Mihalovics dal ga je občinstvu zapreti.

Na kaptolu je nadalje še samostan in cerkev oo. menihov iz reda sv. Franciska, župna cerkev sv. Marije, velika bogoslovnica za prostrano zagrebško biskupijo, zatem stanovanja in verti ostalih cerkvenih dostojanstvenikov, zlasti kanonikov, katerih ni nič manj kakor 28. No to število ni nikedar polno. Zagrebški kaptol je po svoji zgodovini, po svojem bogastvu, po svoji posesti in po veljavnosti svojih posameznih udov jako imenitna korporacija. Med sedanjimi udi imenujem starino Kristijanoviča, zadnjega kajkavskega hervaškega pisatelja, potem Veber-Tkalčevića, ki sluje za izverstnega poznavalca hervaškega jezika, pred vsemi pa veleučenega predsednika jugosl. akademije Dr. Račkega, ki ima za hervaško in sploh južnoslovansko zgodovino največe zasluge. Poleg teh in mnogih drugih vsega spoštovanja vrednih mož vergli so pa valovi Hervatom neprijazne politike preteklega desetletja v ta zbor nekoliko; oseb, ki ne po svojem znanji ne po svoj preteklosti niso zaslužile sedeti na najčastniših mestih, katera hervaški narod more oddajati svojim najvrednišim sinovom duhovskega stanú.

Kaptol je tiho mesto, kakor se spodobi tacemu svetemu kraju. Hiše so vse zaperte, ulice prazne, zlasti popoldné, ko mine ono malo terga, ki se obdržava na prostoru pred cerkvijo. Le tu in tam se šeče kakov kanonik, sam ali sè svojim sosedom, v „reverendi“ s „pikačem“ na glavi. Nekedaj je tudi

tukaj znalo biti živahnije, v časih namreč, ko so kanoniki v svojih hišah pri tleh točili vino iz svojih vinogradov. Tu se je pilo, pelo, plesalo in razgrajalo pozno v noč. Gotovo je, da taka živahnost ni dolikovala temu mestu. Človeku naših krajev se še čudno zdí, akò na kmetih vidi kerčmo v župnikovem dvoru, in sicer je sam župnik kerčmar. Kaj takega lahko vidiš prav blizu Zagreba.

Kaptola se deržiti dve predmestji, dva dolga repa, na vzhod namreč že prej imenovana Vlaška ulica, na sever pa Nova vas, vsaka sè svojo župno cerkvijo. V spodnjem konci Nove vasi stanujejo kaptolski „prebendarji“, kacic dvanajst po številu. To so duhovniki služeči starišim kanonikom kakor neki pobočnici, zato pa imajo na užitku dosti dobre „prebende“. Ko sem nekega dne vprašal osebno mi znanega prebendarja, kake posle opravljajo kanoniki razen molitev v koru, odgovori mi: Nobenih. — A vi, njihovi pomočniki? nadaljujem jaz. — E, mi jim pomagamo . . .

So pa med njimi tudi zaslužni možje, tako na pr. Ivan Tkalčić, ki je sosebno

s cerkvene plati razjasnil že mnogo temno stran v hervaški zgodovini.

V dolu med Kaptolom in gornjim mestom teče potok Medvedščak, v Zagrebu kar naravnost „potok“ imenovan. Malo ga je, po letu se skoro ves posuši, a vendar je zagrebekim mestnim očetom „enfant terrible“ v mnogem obziru. V deževji večkrat silno naraste in udari iz svojega navadnega umazanega in smradnega korita ter se razlije po Jelačićevem tergu. Pa tudi drugače je „potok“ na slabem glasu, v pošteni družbi, zlasti v ženski, ne smé se izgovoriti njegovo ime, pošten zakonski mož ogiblje se ga tudi o belem dnevu.

* * *

Blagovoljni bralec! Na černovskem mostu sem ti obetal, da pojdeva do savskega ustja, a še zmerom sva v Zagrebu in tudi tega sva le poveršno ogledala. O tej in oni stvari bi bilo še vredno izpregovoriti — ali leto in z njim Zvonov tečaj je pri kraji. Kaj storimo? Ako ti je po volji tako potovanje, pridruži se zopet v novem letu. Čim večje število nas bode, tem prijetnejše se bode potovalo.

Zakaj in v katerih mejah se Slovani lahko učé tujih jezikov?

(Konec.)

Kako posestvo polajšuje učenje in proizvokuje ón znatni mínus, ki prihaja na dobro vsem učencem, vsem narodom, prisvajajočim si tujih jezikov. Ko bi po takem zasledili, da slovanska znamenja in njih zveze nimajo prednosti pred enakostmi tujih jezikov, razvidimo tudi, da se Slovan ne more ponašati na to stran.

Znamenja v jezikih so razdeljena na slovniško imenovane govorne dele. Vsak slovar jih za svoj namen našteva v neki določeni in sploh navadni obliki.

Slovan ima bistveno vse govorne redove, kateri so razviti v sorodnih indoevropskih jezikih. Tukaj tedaj ne naletava na nič takega, kar bi mu bilo bi-

stveno neznano. Vsaj po kakovosti ima slovar tako bogat, da pokriva z njim enake kakovosti tujih slovarjev. Utegne tedaj svoja znamenja pomnožiti vsaj po kakovosti z enakoveljnimi znamenji dotične tujščine. Da v tem krogu ne zastaja Slovan, akoravno ni vrednosti tolike v tem, ker ni tu prednosti pred drugimi, je vendar lepa resnica za naše prašanje.

Pomislimo le, kako bi Slovan okoren bil za tujščino, ko bi n. pr. ne imel za prisvajanje tujega zaimnih znamenj!

Iz ravno tega pa lahko spoznamo, kako Slovanu o začetku n. pr. romanski ali germanski „člen“ težavo dela ravno zato, ker ga sam ali celó ali vsaj v pismu ne rabi kot takega in ga ne potrebuje.

Gledé na število slovarskih znamenj načelno nam ni treba gledati za učenje. Dovolj je vedeti, da tu Slovan ni na slabšem, če tudi ne na boljšem, od drugih sorodnih plemen. Ako se ozremo na današnji razvitek evropskih sorodnikov, ima pa Slovan vendar neko prednost pri učenju tudi v slovarskem obziru. Besedne tako imenovane prednice in končnice so mnogoštevilniše, nego pri drugih narodih, in kar se več velja, živé še današnji dan v večem številu, kakor drugod. Drugi narodi si morajo pomagati mnogokrat sê sestavami besed, njemu pa v večí meri ta krajša sredstva zadostujejo za raznovrstno množenje in stopnjevanje po lestvicah raznih in sorodnih pojmov.

S tem opozorom nočemo družega terditi, nego da je Slovan sê svojimi majhnimi sredstvi za dotične namene občutniši, nego drugi narodi. Občutnost pa ga sposobi v večí meri za prisvajanje družih jezikov vseh onih narodov, ki določujejo stopnjevanje pojmov

samo ali večinoma po sestavah besed, in ki so vsled tega, tako rekoč vajeni samo debelo gledati na znamenja sorodnih pojmov. Enaka občutnost se kaže v sklanji in spregatvi. Ko bi Slovan ne čutil več pomena dotičnih končnic, ki mu zadostujejo do zdaj za poznavanje raznih stavkovih razmer, gotovo bi si bil tudi on že prisvojil v večí meri na eno stran slovniški člen, za drugo pa osebni zaimek. Komur to ni jasno, pa naj premišluje nemščino za ta del, oziroma tudi romansčino.

Tudi ta stran ni brez pomena za laže učenje. Za kar se mi je razvil tenek čut doma, to mi bode na tujem tem laže ogledati, kolikor bolj mi to predstavijo povečano.

Ker smo že pri sklonih, naj omenimo se razmerno njih število. S tem številom pokriva Slovan blizo vse sklone današnjih sorodnih slovníc. Podloge za prisvajanje tujih sklonov tedaj vsaj ne pogrêša. Po drugem kraji je ravno iz že omenjenega vzroka sposoben tuje sklone umeti, ker njemu so skloni sê samostalni in mu večidel sê živé, drugi pa morajo bolj pogostoma zaznamovati slovniške razmere s predlogi. Občutnost za mala slovniška orožja Slovana zopet sposobi za slovniške okornosti tujščine. V bistvu mu vsaj tudi tako imenovani dvo broj ni neznan, če ravno ga je že skoro popolnoma izgubil.

V glagolu gledé na naklone in čase današnji dan Slovan ni več tako srečen, kakor je nekedaj bil. Zató ima velike zapreke tudi v sorodnih jezikih za imenovane dele. Na to stran je na slabšem, nego sorodna sedanja plemena brez izjeme. Ne smemo se tukaj varati in sebe povzdigovati, nimamo zakaj. Po sreči

ali pa splošni slovniški nesreči tudi drugi sorodniki nekedanje slovnične popolnosti izgubljajo in si sè sestavami pomagajo, kakor mora delati na to stran tudi okorni Slovan.

Zopet pa ga za to ne majhno staro izgubo odškodujejo razviti glagoli gledè na mnogoverstno trajalnost. Tù se Slovanu ni treba mnogo uklanjati, če sanskriščino izvzamemo. Ta popolnost mu pomaga tudi na raznih slovničnih okorno ohranjenih časih iz zadreg, ker mu doveršni glagoli na mnogo strani služijo za skoro popolnoma izginoli aorist. Naj si drugi bližnji narodi trajalnost dejanj še tako na drobno in popolnoma delé, nikjer ni še Slovan sè svojimi sredstvi v stiski. Povsod ima razvite oblike enake veljave dotičnih tujih zaznamvanj.

Kakor vidimo, Slovan za posamezne govorne dele in slovnične spreminjave ni toliko naprej, da bi mogel tù priste-vati si posebno prednost za učenje. Kar je na eno stran na boljšem, je pa drugod zaostal. Poleg že znane glavne prednosti pa Slovanu lahko zadostuje, da je vsaj na enaki stopinji sposobnosti tam, kjer mu ni moč stati na verhu.

Pri naštevanji in primerjevanji slovanskih življev z enakoveljavnimi tujščine nismo smeli povdarjati, da ima Slovan mnogo besed, ki se po enakosti glasu in pomenu z drugimi vjemajo. Na to stran sploh ni Slovan na boljšem, nego druga sorodna plemena, ki kažejo ravno v enakosti nekega števila enakih korenin in izpeljav na nekedanjo skupnost.

Za take enakosti naj se šolski odgojevalci trudijo, ker prav delajo, ako morejo pokazati za isti pojem ne samo enake govorne dele, ampak tudi enake ali sorodne slovke, torej tudi podobne ali enoiste glasove. Mi pa se moramo zadovoljiti, ako pokažemo, kako se govorni deli domačega jezika pokrivajo sè slovničnimi in slovarskimi enakostmi tujščine. Pri vsestranskem privzajanji drugega jezika že to nekaj velja, da se srečujèjo enakoveljavne pervine v obeh jezikih. Vsaj glavni zakon za sprejemanje naukov pokaže lahko svojo moč, ko se pridruži vsakemu znamenju enakoveljavno, če tudi ne enakoglasno znamenje drugega jezika.

Francè Podgornik.

Z o p e t !

Pogumno podjetje je bilo to, ko sem leta 1870. tedaj še precej mlad, slovenskemu občinstvu skoraj neznan človek v tujem nemškem mestu začel izdajati lepoznanški list v slovenskem jeziku; pogumno podjetje je bilo tudi, ko sem pet lét potem sklenil nadaljevati opuščeno delo: vendar očitno moram reči, da se

nisem ne v prvič ne v drugič tako težko odločil, kakor zdaj, ko ima „Zvon“ nastopiti svoj peti tečaj. Začetek je težak, veli pregovor; težko je ustanoviti nov list, ko je ustanovljen, uterjen, ko mu je uglajena pot, mislil bi človek, da ga je nadaljevati lahko: tako je navadno, tako se ne godi mojemu listu — ravno na-

sproti! Z neko malovernostjo, boječnostjo se pripravljam v peto leto stopiti s svojimi listom. Zakaj to? Ali čutim morebiti, da mi pešajo telesne, duševne moči? Ali sem izpremenil svoje prepričanje, izneveril se svojim načelom? Ali sem izgubil veselje, navdušenje za stvar, katera se mi je nekedaj sveta zdela? Ali sem se utrudil, naveličal se neuspešnega prizadevanja? — Nič takega! Moči, prepričanje, načela, veselje, navdušenje — vse je kakor je bilo; čile moči mi tako rekoč po delu hrepené: roj mladih nerojenih misli in vzorov mi sili na dan — in vendar odkod to pomišljevanje, ta malodušnost in nezaupnost? Mnogo bi imel govoriti o tem, naj omenim o kratkem, kaj me plaši in straši!

Časi so slabi — splošna tožba! in slabši prihajajo od dné do dné; izvedriti se nočejo vremena, teman je v prihodnjost pogled! Majhen narodič smo Slovenci in še ta razcepljen, razkosan; neugodne so naše politične, neugodne materijalne naše razmere — stara, žalostna resnica! In ta mali, ubožni, raztreseni narodič si je v nekem plemenitem ognji, v mladostnem, vse hvale vrednem navdušenju, v iskreni ljubezni do narodnosti, do materinega jezika v svojem hrepenenju, svoji žeji po omiki, po narodnem razvoju, v svojem blagem, nenavadnem vnetju za vse kar je lepo, vzišeno in plemenito — ta izgledni narodič, pravim, si je v oni mladostni dobi prostovoljno naložil breme, ki preseza njegove materijalne moči. Morebiti ne terdim preveč, ako pravim, da ga ni skoraj na svetu naroda, kateri bi bil v tako kratkem času, v tako neugodnih razmerah, primerno toliko žertvoval za idealne namere. Da pustim drugo na stran, poglejmo samo število naših listov! Vprašajmo se: ali nam ni to število pri-

mérno preveliko? Jaz naravnost odgovorim: Dà! Preveč, mnogo preveč časopisov imamo. In kaj je tega nasledek? Da časniki, katere imamo, niso taki, kakoršnih bi si želeli in kakoršni bi bili lahko, ako bi se njih število zmanjšalo, morebiti za polovico; ako bi se združile in zložile sedaj raztresene in zato neplodovite moči, duševne in materjalne.

Meni se zdi, da ni pravi rodoljub, kedor taji, kedor sebi in drugim prikriva to resnico. To kar pravim ne more nikogar žaliti: govoreč o časnikih, da niso kakoršni bi mogli biti, ne izjemam svojega lista! O tej imenitni stvari morebiti o priliki drugje; pojdemo dalje!

Nasledek teh neugodnih razmér z ene strani, z druge to presiljeno, prenapeto prizadevanje je žalosten, dasi čisto naraven.

Narod, ki je toliko žertvoval čez svoje moči, ne vidi primerne uspeha, zastoj išče obilega sadu, kakoršnega si je obetal, kakoršnega je tudi zaslužil. (Dobro vem, da tu uplivajo tudi razmere, katere niso v naši oblasti; ali o njih ne pristoji in tudi ni dovoljeno govoriti lepoznanškemu listu.) Vsled tega se ga je polastila neka pobitost, obupnost; izgubil je veselje, zaupanje v samega sebe. Kaj hočemo, pokaj bi se trudili in vbijali, saj nam vse nič ne pomaga: kaj bi se sitem zajemali vodo! Slovenstvo nima bodočnosti, sami iz sebe nič ne zmoremo; škoda truda, škoda časa! Takí glasi se čujejo vprek po Slovenstvu; tako mislijo in govore vmés tudi možje, ki so se prej pošteno trudili in borili za narodno idejo. Godi se nam nekako tako, kakor človeku zjutraj po veseli noči v glasni družbi, kjer si je med prijatelji čez žejo privoščil ognjevitega tertnega sadu! — Kaj

hočemo torej? ali naj deržimo križem roke ter stojimo in se oziramo odkod nam pride pomoč? Ali naj celo ležemo zopet trudni na klop ter „spimo spanje pravičnega“, kakor smo ležali in spali nedavno? — Ne, prijatelj! odgovarja se mi; obupati ne! Mi se nismo izneverili sveti slovaški ideji; ali Slovenci sami ne moremo nič; združimo se sè svojimi bližnjimi slovanskimi brati; učimo se njihovega jezika, on nam bodi književni jezik! — Slovenščino torej pustimo, dragi materin jezik, za katerega so se naši najboljši možje tolikanj trudili, da je, hvala njih trudu! res dospel v kratkem času do nenadno visoke stopinje svojega razvoja? Slovenščini dajmo slovo, zapojmo ji mertvaško pesem? —

Tega ne! Slovenščina naj ostane, v njej pišimo knjige za prosto ljudstvo; kar nas je izobraženih, gosposkih ljudi govorimo, pišimo in berimo — hervažčino! — Ta novi nauk, ki se nam zdaj oznanja in priporoča po slovenskih listih, zdi se mi nekako star. Slovenščino torej prepustimo hlapcem in deklam, prepustimo jo terdemu, nerodnemu kmetu, za take tlačane je ravno dobra, oni naj se vbijajo z njo! —

Dotaknil sem se tukaj vprašanja, katero je sedaj, kakor pravimo, na dnevnem redu; silno važno vprašanje, prevažno da bi mogel na tem mestu obširno in korenito povedati svoje mnenje o njem. Naj torej rečem samo toliko, kolikor se mi zdi da neizogibno zahteva namen teh verstic.

Možem, kateri tako govoré in učé, vérujem, da jim ta nauk izvira iz globokega prepričanja, iz najblažjega namena; verujem jim, da so korenito premislili in prevdarili, kaj govoré. Verjeti hočem tudi, da sem jaz prekratkoviden, ker mi je

modrost tega nauka nedoumna. Vendar se mi zdi, da je moja, kakor vsakega poštenega rodoljuba dolžnost, izreči v tem vprašanji svojo misel. Rečem torej, da se mi zdi ta nauk silno nevaren, dà poguben! Ko bi se ta misel uresničila, bojim se, da bi nasledki ne bili taki, kakoršne si oni obetajo. Vpraša se: kaj stem pridobimo in kaj izgubimo? Kaj izgubimo, dobro vem. Začeli smo svoje narodno izobraževanje na široki podlogi; prosto ljudstvo smo probudili iz narodne nezavesti; v prostih srcih ima naše mlado slovstvo svoje korenine; in to je edino pravo, ako hočemo, da naj se nežno drevesce krepko razvija in obilen sad obrodi! Popustimo slovenščino, tako izgubimo ljudstvo!

Kaj si pridobimo? Ali nas čaka na oni strani krepko uterjena, med prostim ljudstvom, po vsem narodu razširjena, narodna zavest? ali se nam obéta bogato, cvetoče, izvirno-narodno slovstvo? O da bi bilo tako! — —

Popustimo slovenščino, kaj bode potem? Naše ljudstvo se pogrezne zopet nazaj v prejšnjo narodno nezavest in omikani svet, katerega smo vendar nekoliko pridobili, omikani svet bo bral kakor nek-daj — nemško! Tu se spominjam znane basni o psu, ki je plaval čez reko s kosom mesa v tistih; v vodi zagleda podobo mesa, meni da je meso, popasti ga hoče, a izgubi še to kar je imel!

Krenimo zopet na pravo pot! Razložiti sem hotel, zakaj sem se tako težko odločil nadaljevati svoj list. Veselje ni očetu gledati hirajočega otroka, ki ne more ne živeti, ne umreti, naj ga še tako rad ima.

Vendar morebiti pa ni še tako hudo, kakor se bojim, morebiti imajo slovenske dežele vendar še nekoliko sinov

in hčer, ki ljubijo še po starem svoj dom ki še česté svoj materin jezik in želé, da se vedno lepše razvija, ki čutijo v življenja hrupu in skerbéh, tu pa tam potrebo blage dušne hrane, da jim serce blagodejno oživi, in čelo zvedri. Do njih se obračam, vabim jih in prosim, naj me kakor do zdaj blagovoljno podpirajo vsak po svoji moči; njim priporočam naj beró naslednje

Vabilo.

„Zvon“ nastopi, nekoliko perojen, svoj 5. tečaj. Izhajal bode kakor do sedaj po

dvakrat v meseci na celi poli, a vsaka številka sé svojo podobo v listu. Spisi bodo vsi izvorni, isto tako podobe. Posamezni spisi bodejo krajši, da se doseže večja mnogoverstnost. Versta podob se začne z „galerijo slovenskih pesnikov“; pridejani životopisi, iz najboljšega peresa, bodo podajali bralcu kratko zgodovino slovenskega pesništva.

Naročnina, kakor do sedaj: 5 gold. za vse leto, 2 gold. 50 kr., za pol leta, pošilja se pot naslovom: Redaction des „Zvon“. Wien, Währing, Herrengasse 74.

Jos. Stritar.

Slovenski glasnik.

Poslano.

Naslednja „zahvala“ nam je prišla prepozno v roke za prejšnjo številko; dasi je že toliko časa „post festum“, štejem si vendar v dolžnost razglasiti jo vso, kakor se nam je poslala.

Zahvala.

O svojem 70. rojstnem godu doživel sem radosti, koje bi se nikdar ne bil nadejal. Prijatelji od blizu in iz daleka, iz slovanskih in nemških pokrajin, združeni in posamni, zastopniki društev, zavodov, mest, sel itd. donesli so mi mnogobrojnih dokazov svoje ljubezni in naklonjenosti ustmeno in pismeno, in došlo mi je toliko častnih listin, pa tudi dragocenih umotvorov in krasnih tyorin iz ženskih rok, da ne vzmagam besedi, s kojimi bi izrazil občutke svojega globoko ginjenega serca.

Sam dobro vem in se radujem temu, da vsa fa odlikovanja ne veljajo tolikanj meni, posamezniku, marveč dobri in vzvišeni stvari, koji služim doslej 36 let; a zarad tega mi dolžnost serčne zahvale nikakor ni manjša.

Tolikega veselja ves presunjen morem javno svojim prijateljem, vsem skupaj in vsakemu posebej, le sé slabimi besedami objaviti svojo najtoplejšo zahvalo za tolika preljubezjiva čestitanja z najiskrenejšo željo: naj Bog vsemogočni milostivo izverši vsa, vsa voščila, koja so bila tako toplo naglašana o nepozabljivih dneih 17. 18. in 19. novembra t. l. od predragih mi prijateljev!

V Ljubljani dne 26. novembra 1878.

Dr. Jan. Bleiweis.

OPOMBA UREDNIŠTVA.

Zaradi pretesnega prostora v zadnji številki se niso mogli končati vsi spisi; tudi se je moral času primeren spis: „Priletnega samca sveti večer“ odložiti za prvo štev. prihodnjega leta.

POPRAVA.

V zadnji štev. str. 359 naj se bere: Dalje mesto: Konec.

„Zvon“ izhaja 1. in 15. dan meseca; naročnina 5 gl. za vse leto s podobami, 2.50 za pol leta; 4 gl. za vse leto brez podob, 2 gl. za pol leta. Napis: Redaction des „Zvon“. Wien, Währing,

Herrengasse 74.

Izdaje in ureduje: Jos. Stritar.

Tiskata: A. Keiss in P. Horn.

